

Sytuacja na rynku kredytowym wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2006

Podsumowanie wyników ankiety

- **Polityka kredytowa:** w IV kwartale 2005 r., po kwartale przerwy, powróciła tendencja do łagodzenia warunków i kryteriów udzielania kredytów w sektorze przedsiębiorstw. W sektorze gospodarstw domowych utrzymuje się słaba tendencja do łagodzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Banki nie złagodziły natomiast polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych, po raz pierwszy od IV kwartału 2003 r. Należy natomiast podkreślić, że została ona już przez banki bardzo złagodzona we wcześniejszych okresach.
- **Przyczyny zmian polityki kredytowej:** wciąż najważniejszą wymienianą przez banki przyczyną zmian w polityce kredytowej jest wzrost wewnętrznej presji konkurencyjnej.
- **Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki odnotowały wzrost popytu na kredyty w sektorze przedsiębiorstw. Tendencja do wzrostu popytu jest nieznacznie silniejsza w sektorze dużych przedsiębiorstw i w kategorii kredytów długoterminowych. Przewidywania wzrostu popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (zwłaszcza dużych) w I kwartale 2006 r. są najsłabsze od początku prowadzenia badań.
- **Główne przyczyny zmian popytu na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki wskazywały, że popyt zwiększył się głównie w wyniku wzrostu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji.
- **Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych:** chociaż żaden z banków nie odczuł spadku popytu na kredyty mieszkaniowe, tendencja do wzrostu popytu była stosunkowo słaba w porównaniu z poprzednimi kwartałami 2005 r. Banki przewidują również, że w I kwartale 2006 r. nie wystąpi wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe - po raz pierwszy od początku prowadzenia badań. W segmencie kredytów konsumpcyjnych, po jednorazowym spadku popytu w III kwartale 2005 r., powróciła tendencja do wzrostu popytu, która jest obecnie silniejsza niż dla kredytów mieszkaniowych.
- **Przyczyny zmian popytu dla gospodarstw domowych:** najważniejszą przyczyną wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe było łagodzenie warunków udzielania kredytów. Do wzrostu popytu w tym segmencie rynku przyczynia się również sytuacja na rynku mieszkaniowym i poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Popyt na kredyty konsumpcyjne wzrósł głównie w wyniku wzrostu zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku. Wśród innych przyczyn banki wymieniały również łagodzenie polityki kredytowej.
- **Przewidywania zmian polityki kredytowej:** banki prognozują nieznaczne złagodzenie kryteriów i warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw w I kwartale 2006 r. w odniesieniu do sektora przedsiębiorstw oraz kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych. Polityka kredytowa w segmencie kredytów mieszkaniowych ma pozostać niezmieniona.

Syntetyczne wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona na przełomie grudnia 2005 r. i stycznia 2006 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 79%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodologią, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodologii obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w IV kwartale 2005 r., jak również przewidywania banków na I kwartał 2006 r.

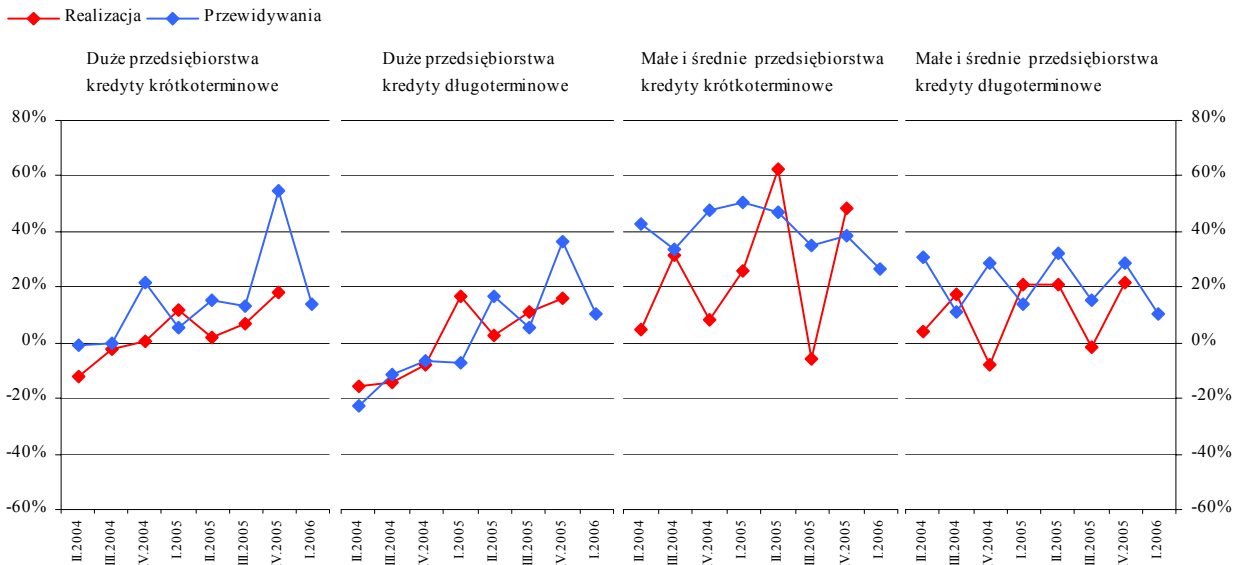
Przedsiębiorstwa

W IV kwartale 2005 r. po kwartale przerwy powróciła wyraźna tendencja do łagodzenia kryteriów przyznawania kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw; w pozostałych kategoriach kredytów dla przedsiębiorstw tendencja do łagodzenia polityki kredytowej była umiarkowana (procent netto przyjął wartości na poziomie ok. 20%). W sektorze dużych przedsiębiorstw kontynuowany jest powolny trend w kierunku dalszego łagodzenia polityki kredytowej. Nadal jednak tendencja do łagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów jest silniejsza w odniesieniu do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, pomimo że część banków (10,8% dla kredytów krótkoterminowych i 8,4% dla kredytów długoterminowych) zaostrzyła kryteria przyznawania kredytów w tym sektorze (zob. wykres 1).

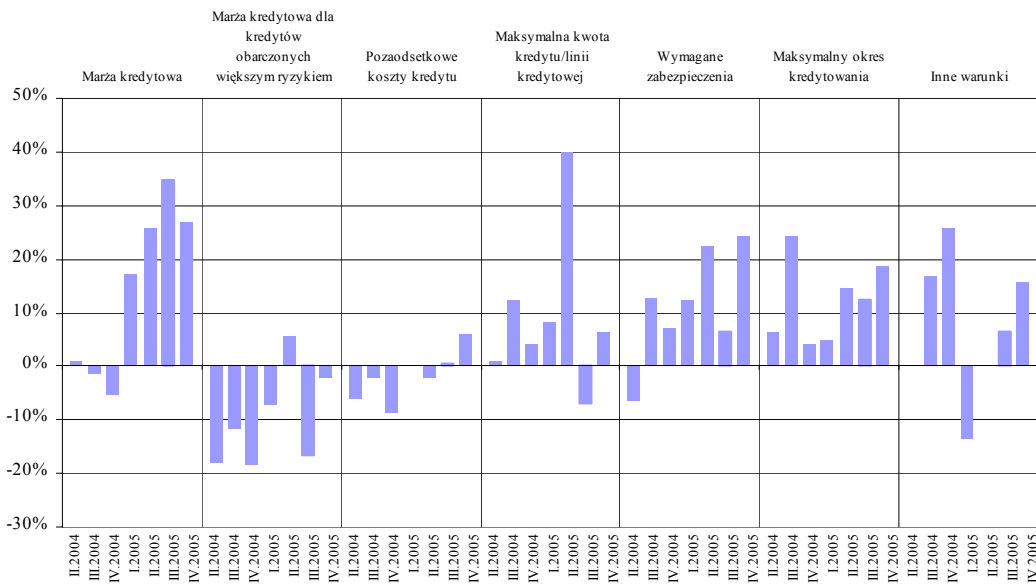
Banki przewidują, że w I kwartale 2006 r. istotna tendencja do łagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów wystąpi tylko w segmencie kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw. W pozostałych segmentach kredytów banki przewidują tylko nieznaczną tendencję do łagodzenia polityki kredytowej. W porównaniu do poprzedniego kwartału procent netto obniżył się znacząco w szczególności w sektorze dużych przedsiębiorstw, natomiast w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw osiągnął najniższe wartości od początku 2004 r.

Banki, które łagodziły politykę kredytową, najczęściej zmniejszały marżę kredytową i wymagania odnośnie zabezpieczeń lub wydłużały maksymalny okres kredytowania (zob. wykres 2).

Wykres 1
Kryteria kredytów dla przedsiębiorstw

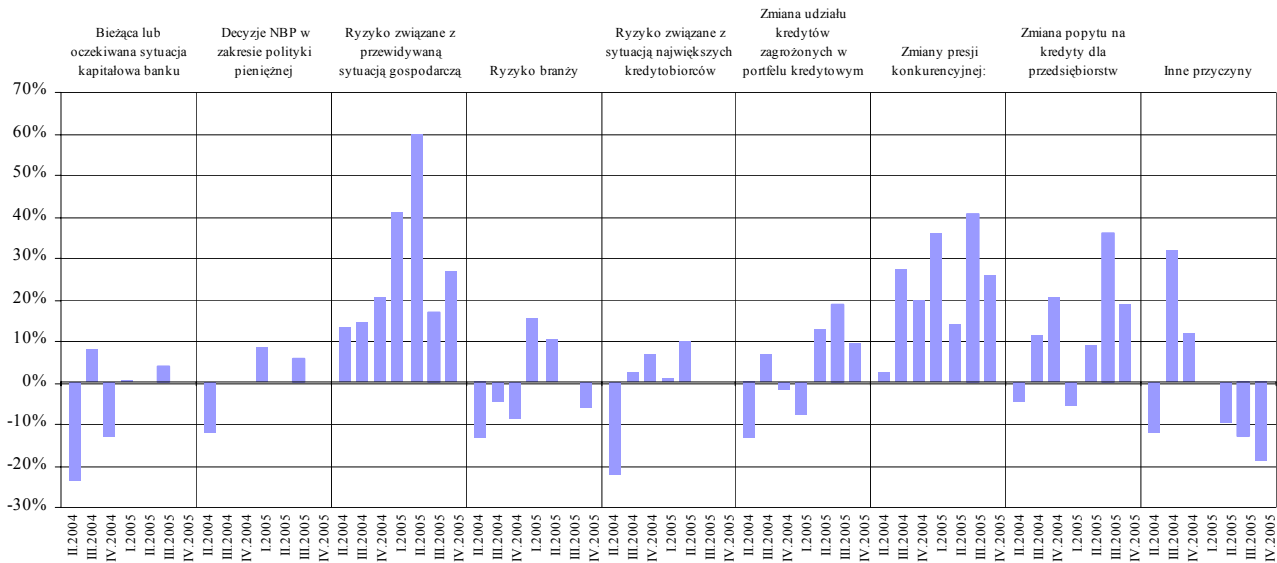

Wykres 2
Warunki przyznawania kredytów

Banki, które zmieniły politykę kredytową wskazały, że najważniejszymi tego przyczynami były wzrost presji konkurencyjnej, w szczególności ze strony innych banków, i zmniejszenie się ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą. Wśród innych przesłanek łagodzenia polityki kredytowej, banki wymieniały zmiany popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (zob. wykres 3).

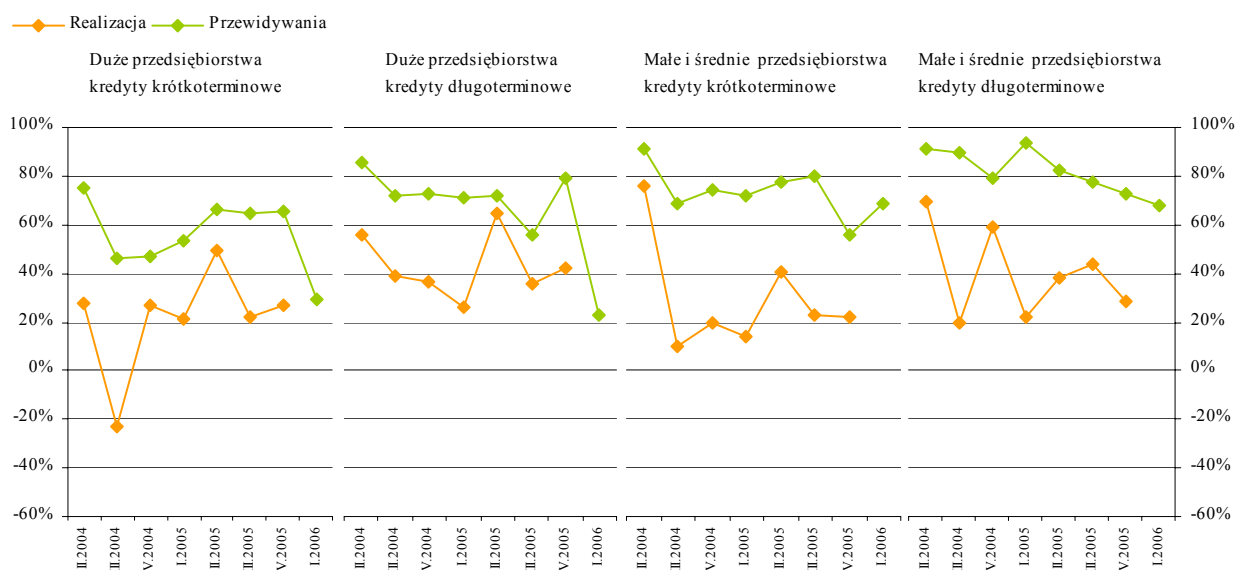
Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

W IV kwartale 2005 r. popyt na kredyt ze strony przedsiębiorstw wzrósł umiarkowanie w stopniu porównywalnym jak w poprzednim kwartale. W segmencie kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw wzrost popytu był wyższy niż w innych segmentach. W sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, w przeciwieństwie do sektora dużych przedsiębiorstw, część banków zanotowała spadek popytu, co spowodowało osłabienie tendencji do wzrostu popytu ogółem. Potwierdza to stabilniejszą, wyrażoną również w wyższej wartości procentu netto w sektorze dużych niż małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych kategoriach kredytów, tendencję do wzrostu popytu na kredyty w sektorze dużych przedsiębiorstw. Utrzymuje się wyższy popyt na kredyty długoterminowe niż krótkoterminowe w obu sektorach przedsiębiorstw. W porównaniu do poprzedniego kwartału tendencja do wzrostu popytu nieznacznie umocniła się w sektorze dużych przedsiębiorstw i osłabła w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności w segmencie kredytów długoterminowych (zob. wykres 4).

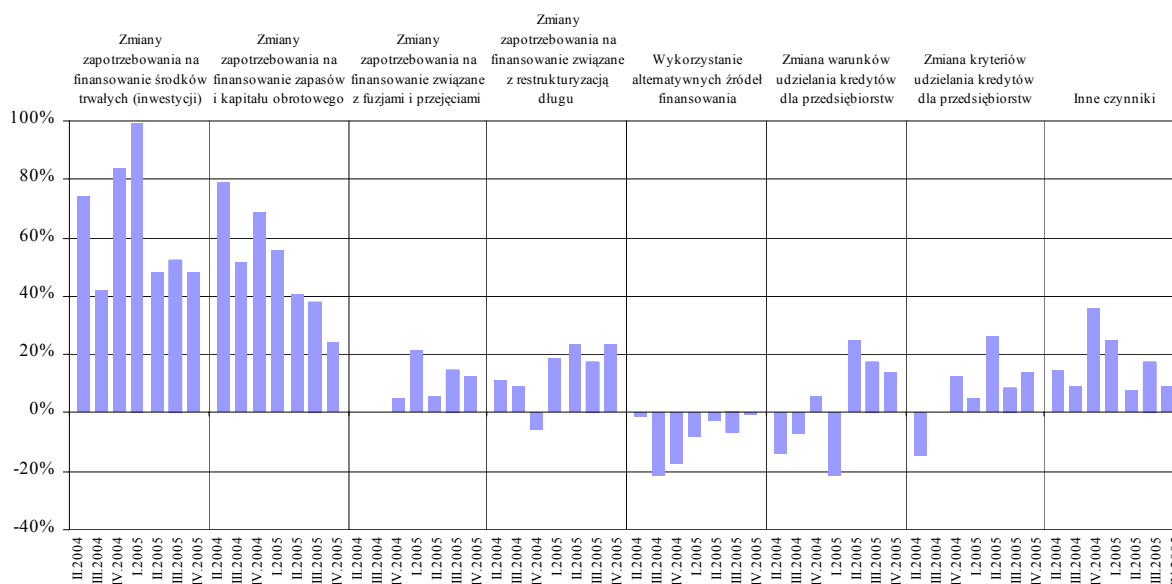
Banki przewidują, że w I kwartale 2006 r. popyt na kredyty ze strony przedsiębiorstw wzrośnie, jednak procent netto w sektorze dużych przedsiębiorstw znacząco spadł w porównaniu do przewidywań z poprzedniego kwartału do najniższego poziomu od początku prowadzenia badań. Utrzymują się przewidywania wysokiego wzrostu popytu w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, które jednak dotychczas nie zostały potwierdzone w późniejszych realizacjach (obciążenie oczekiwań banków jest najwyższe w tej kategorii) (zob. wykres 4).

Wykres 4
Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Podobnie, jak w poprzednim kwartale, do wzrostu popytu najbardziej przyczynił się wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji. Do wzrostu popytu przyczyniły się również wzrost zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego oraz na finansowanie związane z restrukturyzacją długu. W porównaniu z poprzednim kwartałem nieco mniejsze znaczenie dla wzrostu popytu miało zapotrzebowania na finansowanie kapitału obrotowego; znaczenie obu pozostałych czynników utrzymało się na poziomie z poprzedniego kwartału (zob. wykres 5). Wśród innych przyczyn wzrostu popytu banki najczęściej wymieniali łagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów.

Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt

Gospodarstwa domowe

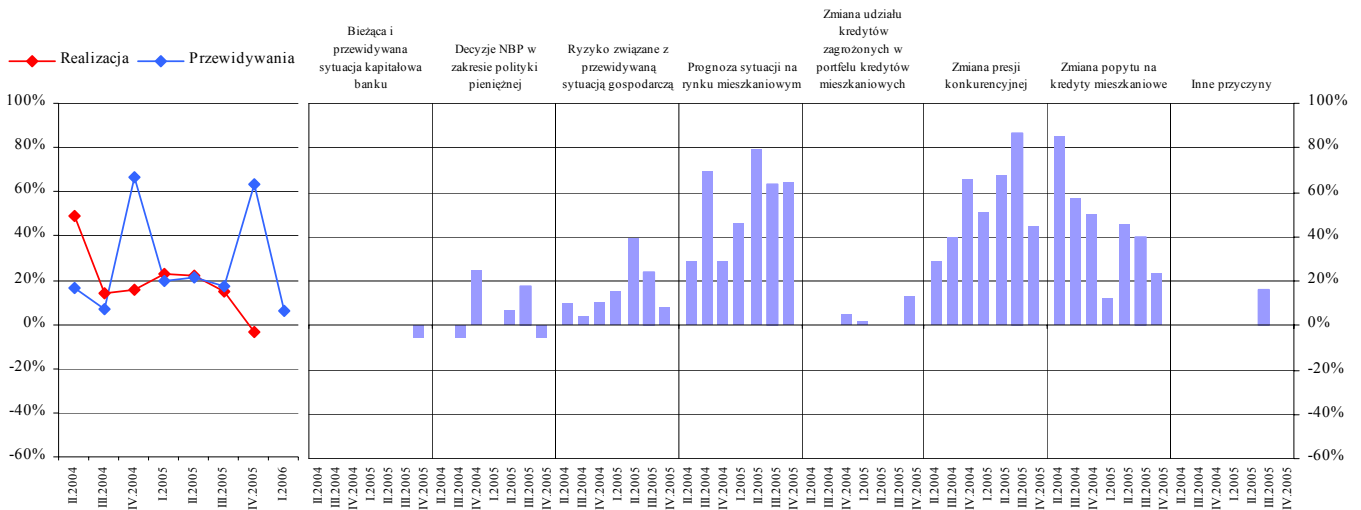
W IV kwartale 2005 r. znaczna większość banków (81,6% ważonej aktywności liczby banków) nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Wśród pozostałych banków nieznacznie przeważał odsetek banków, które zaostrzyły politykę kredytową, więc procent netto przyjął wartość ujemną po raz pierwszy od IV kwartału 2003 r. W skali sektora polityka kredytowa w segmencie kredytów mieszkaniowych pozostała niezmienną, co oznacza istotną zmianę w porównaniu do poprzednich kwartałów, gdy warunki i kryteria udzielania kredytów były łagodzone (zob. wykres 6).

Banki nie przewidują również zmian w polityce kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w I kwartale 2006 r. (zob. wykres 6).

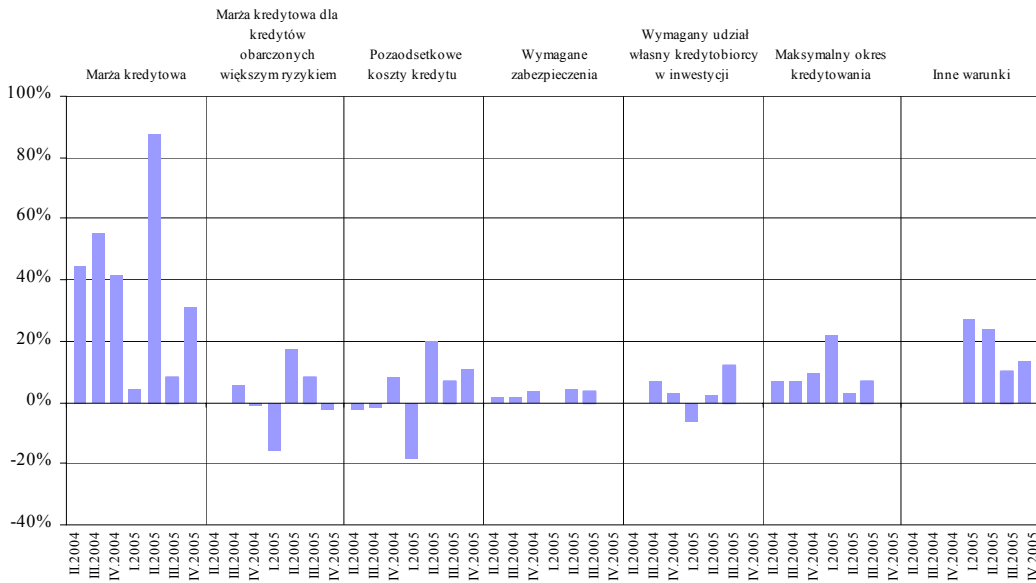
Banki, które zaostrzyły kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych, jako przyczyny tych zmian, najczęściej wymieniały bieżącą i przewidywaną pozycję kapitałową banku, decyzje NBP w zakresie polityki pieniężnej oraz ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą. Na złagodzenie warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych największy wpływ miał wzrost presji konkurencyjnej, w szczególności ze strony innych banków uniwersalnych, prognozowana sytuacja na rynku mieszkaniowym (oczekiwany wzrost cen) oraz zmiana popytu na kredyty mieszkaniowe (zob. wykres 6).

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową w segmencie kredytów mieszkaniowych najczęściej zwiększały marżę kredytową, w tym na kredyty obciążone większym ryzykiem, oraz zwiększały pozaodsetkowe koszty kredytu. Banki, które złagodziły politykę kredytową najczęściej zmniejszały marżę kredytową i pozaodsetkowe koszty kredytu. (zob. wykres 7).

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

Wykres 7
Warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych

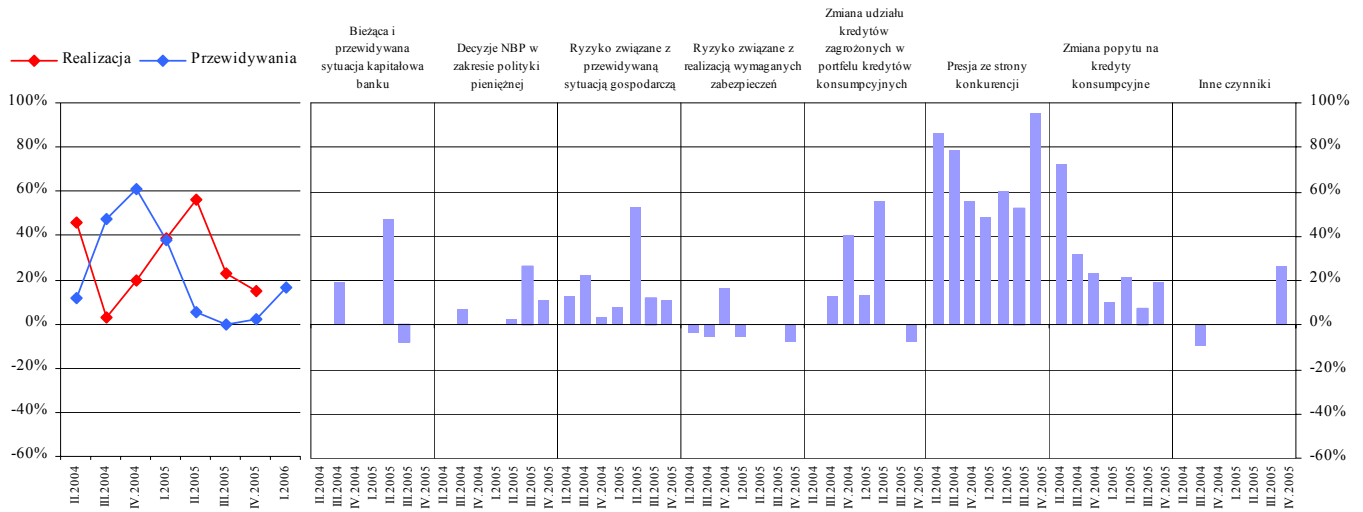

Większość banków (63,4% ważonych aktywami banków) nie zmieniła polityki kredytowej również w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Wśród banków, które zmieniły politykę kredytową przeważały te, które złagodziły kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych. W przeciwieństwie do poprzedniego kwartału pewna część banków zaostrzyła politykę kredytową w tym segmencie kredytów. Ogólna tendencja do łagodzenia warunków i kryteriów przyznawania kredytów konsumpcyjnych była nieco słabsza niż w poprzednim kwartale; banki przewidują, że zmiany w polityce kredytowej w I kwartale 2006 r. będą podobne jak w IV kwartale 2005 r. (zob. wykres 8).

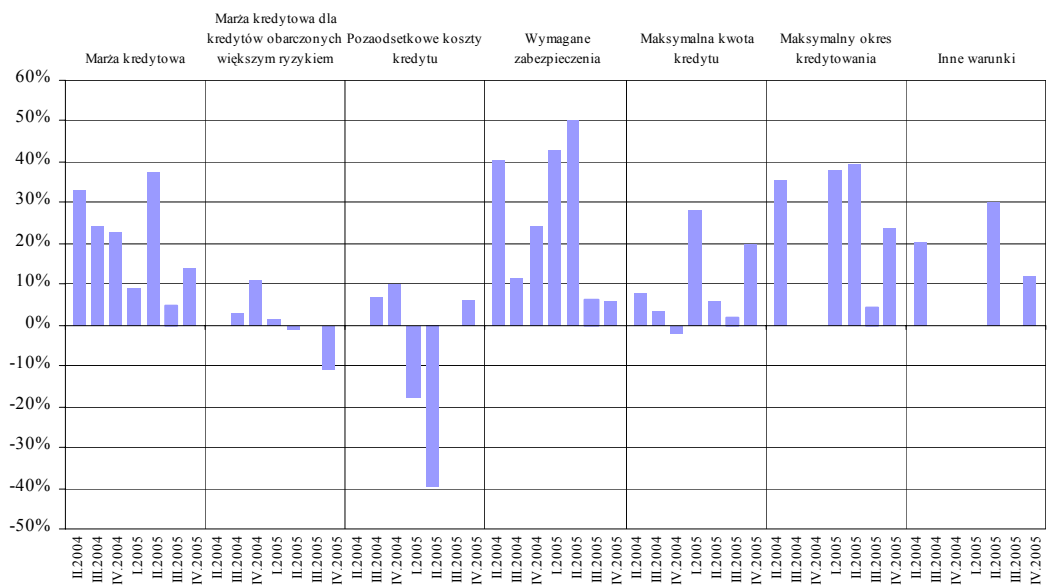
Wzrost presji konkurencyjnej, w szczególności wewnątrz sektora bankowego, nadal jest najważniejszą przyczyną zmian polityki kredytowej. W IV kwartale 2005 r. istotny był również wpływ zmian popytu na kredyty konsumpcyjne (zob. wykres 8).

Banki, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych, najczęściej wydłużały maksymalny okres kredytowania i zwiększały maksymalną kwotę kredytu oraz zmniejszały marżę kredytową (zob. wykres 9). W porównaniu z poprzednim kwartałem wpływ tych czynników na łagodzenie polityki kredytowej wzrósł. Wśród innych elementów polityki kredytowej, które były łagodzone, wymieniono m. in. podwyższenie kwoty kredytu, przy której nie jest wymagana zgoda współmałżonka.

Wykres 8
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

Wykres 9
Warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych

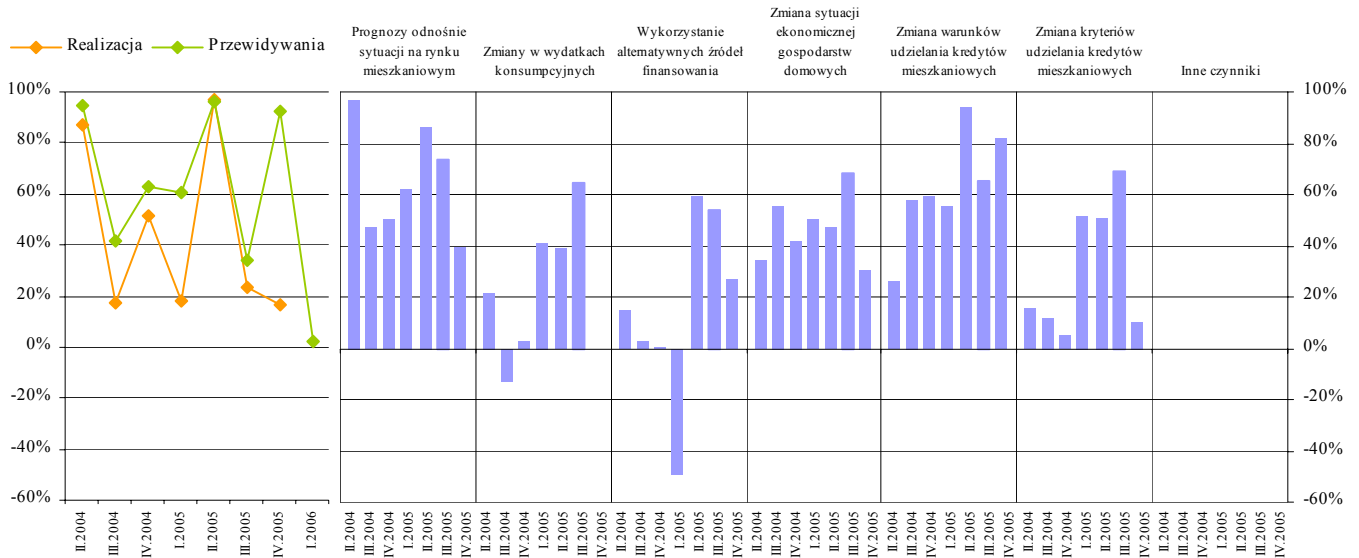

Pomimo, że w poprzednim kwartale banki przewidywały wysoki wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe, w IV kwartale 2005 r. popyt wzrósł umiarkowanie. Jednak, w przeciwieństwie do III kwartału 2005 r., żaden z banków nie odczuł spadku popytu. Ok. 10% banków uznało również, że wzrost popytu był znaczny. Tendencja do wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe została więc utrzymana, jednak należy odnotować, że procentu netto przyjął najniższą wartość od początku prowadzenia badań, zbliżoną do poziomu z III kwartału 2004 r. i I kwartału 2005 r. Wtedy jednak część banków deklarowała również spadki popytu. Uwagę zwraca również fakt, że po raz pierwszy od początku prowadzenia badań, banki nie przewidują znaczących zmian popytu na kredyty mieszkaniowe w I kwartale 2006 r. (zob. wykres 10).

Wśród przyczyn wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe banki najczęściej wymieniały złagodzenie warunków udzielania kredytów mieszkaniowych. Wśród innych czynników, które miały wpływ na zmianę popytu banki naj-

częściej wymieniały: prognozowaną sytuację na rynku mieszkaniowym, poprawę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych oraz wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania (zob. wykres 10).

Wykres 10
Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

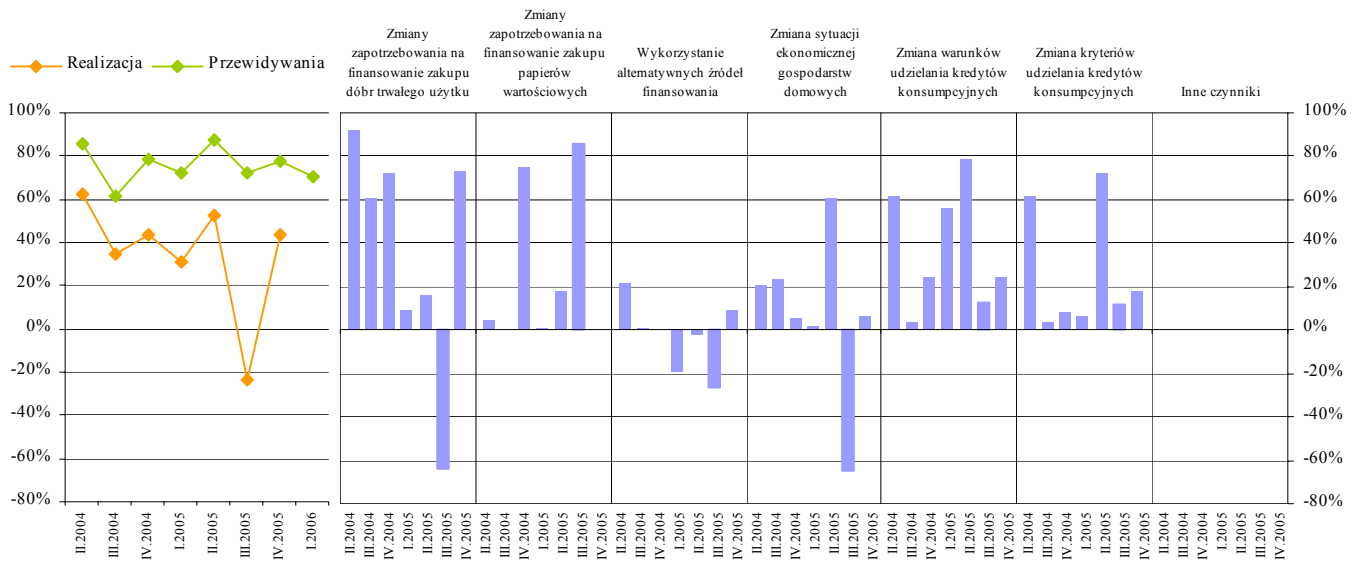

Zgodnie z przypuszczeniem wyrażonym w poprzedniej edycji ankiety, tendencja do spadku popytu na kredyty konsumpcyjne¹, która pojawiła się w III kwartale 2005 r. i wyraziła się w ujemnej wartości procentu netto, miała charakter jednorazowy. W IV kwartale 2004 r. wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne ukształtował się na poziomie zbliżonym do zanotowanego przez banki w II połowie 2004 r. i I połowie 2005 r. Banki przewidują, że popyt na kredyty konsumpcyjne będzie rósł również w I kwartale 2006 r. (zob. wykres 11).

Banki, w których zmienił się popyt uznały, że najważniejszą przyczyną wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne był wzrost zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku. Pozytywny wpływ na wzrost popytu miało również łagodzenie polityki kredytowej przez banki; wpływ ten nieznacznie zwiększył się w porównaniu do poprzedniego kwartału (zob. wykres 11).

¹ Pytanie o popyt na kredyty dla gospodarstw domowych dotyczy kredytów mieszkaniowych oraz kredytów innych niż mieszkaniowe (kredyty konsumpcyjne i inne), tutaj w skrócie nazwane kredytami konsumpcyjnymi.

Wykres 11
 Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodologia

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego².

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w październiku i listopadzie 2005 r., czyli w okresie, którego dotyczy ankietę.³ Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał

² Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

³ Na czas opracowywania wyników ankiety nie były dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w grudniu 2005 r. ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2
Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.